1937 ий
24
ийуль
№ 49 (333)
Акшэ 6 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвезэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

У активым паша ышташ туныктыман

Комсомол организацылаштэ сайлымашым эртарымэ дэнэ вуйлатымаш пашаш у актив-шамыч толыныт. Комсомолэц-шамыч у актив дэчын у сэмын, ВКП(б) ЦК-н фэвраль тылызыштэ лийшэ плэнумжо ончыктымо сэмын пашам ышташ трэбытлат. Чылаланат палэ, у актив эн ончыч комсомолын тӱҥ пашажым — рвезэ - шамычым коммунистла воспитатлымэ задачым чаплын шуктэн шогышаш улыт. Тидын дэнэ пырльак кажнэ комсомолэцын рэвольуцион шижмашыжым пӱсэмдыман да организацын чыла пашашкыжат самокритик дэн критикым кумдан шарыман. Нинэ бойэвой паша-шамычым шукташлан кугун шинчымаш, сойуз кӧргӧ пашам сайын палымаш, чыла пашаштэ большэвик принципиальность дэн рэвольуцион шижмаш, вуйлатымашын искусствыжым шинчымаш кӱлыт. Тидлан комитэт сэкрэтарь, комсорг, группорг-шамычым туныктыман да нунылан эрэак практик шотышто полшэн шогыман.

Мутат укэ, отчот дэн сайлымэ пашаштэ комсомолэц-шамычын активностьышт дэн политик шинчымашышт кушкын. Тэвэ Йошкар-Олаштэ 20 ийуль мартэн 38 тӱҥалтыш комсомол организацыштэ отчот дэн сайлымаш погынымаш эртарымэ. Нинэ организацыштэ погынымаштэ лийшэ 923 комсомолэц гыч прэнийыштэ 404 йэҥ ойлэн. Звэнигэ районышто 34 организацыштэ погынымашым эртарымэ. Тыштэ чылажэ 585 комсомолэц участвоватлэн да прэнийыштэ 456 йэҥ ойлэн. Параньга районышто погынымаштэ участвоватлышэ 174 комсомолэц гыч прэнийыштэ 112 йэҥ кутырэн. Нинэ чылажат активность кушмым ончыктат.

Но тидын дэнэ гына шогалман огыл. Тидэ нӧлталалтмэ политик активностьым ончыкыжат пэнгыдэмдаш кӱлэш. А ты шотышто комсорг, группорг-шамыч тӱҥ вэрым налын шогат. Садлан пэрвой кана сайлалтшэ актив-шамычлан райкомол могырым кугу полыш кӱлэш. Чыла райкомоллаштэ комсорг, группорг-шамычым погэн, совэщаным эртарыман. Нунылан комсомол ончылно шогышо задачэ влакым, сойуз пашан практикыжым раш умландарыман. У актив-шамыч альэ пашам ышташ кужэч, кузэ тӱҥалаш огыт палэ. Садлан ВЛКСМ райком сэкрэтарь да тыгак райком бӱро члэн - шамычшкэак актив дэкэ мийэн, умлыдымо пашам раш умландарышаш улыт.

Тугэ гынат, Шэрнур, Морко, Пэктубай райкомоллаштэ, тыгакак ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомыштат у актив дэнэ пашам ышташ тӱҥалын огытыл. Нинэ районлаштэ альэ мартэнат комсорг, группорг-шамыч дэнэ совэщаным эртарымэ огыл. Моло районласэ комсомол организацэ-шамычымат мокташ огэш лий, нунат альэ у активым паша ышташ начар туныктат.

Комсомол вуйлатышэ-влак у актив-шамычым паша ышташ туныкташ обӓзан улыт. Эн ондак у активын политик шинчымашыжым нӧлталаш, нуным сойуз кӧргӧ паша опыт дэнэ пойдараш кӱлэш. У кадр - шамычын шинчымашыштым чыла могырымат кугэмдышаш вэрч тыршыман.

26 ийульышто Чкалов, Байдуков да Бэльаков йолташмыт Москош пӧртылыт

19 ийульышто Париж жап дэнэ 19 шагат 09 минутышто США гыч Совэт Ушэмыш пӧртылшо Совэт Ушэм Гэрой Чкалов, Байдуков да Бэльаков йолташмыт Парижыш толын шуныт. Парижыш толшыштла нуно Английышкэ лийыныт.

Гэрой-шамычым Английыштат, Францийыштат сайын вашлийыныт.

Парижыштэ шуко газэт-шамыч Совэт Ушэм Гэрой Чкалов, Байдуков да Бэльаков йолташмытын фотосӱрэтыштым пэчэтлэныт.

20 ийульышто Моско гыч „Комсомольская правда" газэтын сотрудникшэ Байдуков йолташ дэнэ (Париж гыч) тэлэфон дэнэ кутырэн. Байдуков йолташ 26 ийульышто Москош толын шуаш шонэна, манын ойлэн.

XVII Тӱньамбал гэологичэский конгрэсс почылтын

22 ийульышто Москош тӱньамбал гэологичэский конгрэссын XVII сэсийжэ почылто. Совэт Ушэмысэ дэн вэс эллаcэ кугу гэолог-шамыч, 50 элын гэологичэский учрэждэньлажэ гыч толшо - влак, млaндэ кӧргысӧ пойанлыкым нойыдэ шымлышэ-влакын дэлэгатышт Москосо государствэн консэрваторийын Кугу залжым тэмэн шинчиныт. Конгрэссым амэрикан дэлэгацын главажэ Филит Смит почын. Варажым мутым Нэлэ Промышлэнность калык Комиссар Мэжлаук йолташлан пуа. Совэт учоныйвлакын пашашт нэргэн ойлымыжо годым, Мэжлаук йолташ, наукын эн сай танжэ нэргэн—Сталин йолташ нэргэн ойла. Конгрэсс члэнвлак Сталин йолташлан кужун совым кырат.

Конгрэсс прэзидэнтлан СССР наук акадэмийын вицэ-призидиэнтшэ И. М. Губкин сайлалтэш. Конгрэссын почотно прэзидэнтшэ М. И. Калинин.

„Тӱньасэ нэфть запас нэргэн" пэрвой докладым И. М. Губкин йолташ ыштэн.

Моско—Йул каналым строитлышэ дэн тидлан матэриалым пуэн шогышо заводласэ пашазэ-шамычым наградитлымэ

ССР Ушэм Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт Моско—Йул каналым строитлымаштэ да тидэ каналым строитлаш матэриалым пуэн шогышо заводлаштэ пашам поснак сайын ыштэн шогышо 404 пашазым наградитлаш пунчалын.

Нунын кокла гыч 42 йэҥым—Лэнин ордэн дэнэ, 25 йэҥым—Краснайа звэзда ордэн дэнэ, 208 йэҥым—Трудовой красной знамэни ордэн дэнэ, 129 йэҥым—Знак почота ордэн дэнэ наградитлымэ.

Адак Моско—Йул каналыштак пашам пэш сайын ыштэн шогышо-шамычлан 100—500 тэнгэ прэмийым пуаш СССР ЦИК дэн Совнарком СССР Наркомвнутдэллан кӱштэныт.

Тыгакак Моско—Йул канал строитлышо пашазэ-шамычлан онэш пыжыктышышт лӱмын значокым ышташ пунчалмэ.

А. Я. ВЫШИНСКИЙ йолташ.

Н. И. ЙЭЖОВ йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлымэ нэргэн

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэтын пунчалмыжэ

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт пунчалэш:

Правитэльствын заданьыжым шуктымо шотышто НКВД орган-шамычым вуйлатымаштэ кугу сэҥымашым ыштымылан Н. И. Йэжов йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлаш.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль—М. КАЛИНИН.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь— А. ГОРКИН.

Моско, Крэмль, 1937 ий 17 ийуль.

А. Я. ВЫШИНСКИЙ йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлымэ нэргэн

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэтын пунчалжэ

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт пунчалэш:

Рэвольуционно законностьым да прокуратура органым пэнгыдэмдымэ шотышто пашам сайын ыштымылан А. Я. Вышинский йолташым Лэнин ордэн дэнэ наградитлаш.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль—М. КАЛИНИН.

СССР Цэнтральнэ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—А. ГОРКИН.

Моско, Крэмль. 1937 ий 20 ийуль.

МОДЫН НАЛЬЫМ

Мый, „Борэц" колхоз члэн (Йошкар-Ола район) кокымшо вичийашлык (4 ийлан лукмо) облигацэ дэнэ кокымшо тиражыштэ 37 тэнгэат 25 ыршийым модын нальым. Тунамак „ССР Ушэм обороно пэнгыдэмдымэ займым" 25 тэнгэлан подпискым ыштышым.

Спичкин Ф.

97

СОВЭТ АВИАЦЫН БОГАТЫРЖЭ-ШАМЫЧ

Михаил Михайлович ГРОМОВ

Громов пийалан пилот тукымышто шотлалтэш.

1916 ийыштэ тудо, 16 ийаш рвэзэ, Москосо кугу тэхник училищэ гыч профэссор Жуковскийын авиационно тэорийжым тунэммэ курсыш кусна. Жуковскийын, Вэтчинкинын, Муравйовын лэкцийышт Громовлан заньатышыштэ эн пийалан час лийын.

1917 ий шокшо кэҥэж. Фронт гыч шӱмым тарватышэ увэр-шамыч шоктэныт. Курс экстрэннэ туныктэн луктaш йамдылалтын. Вашкэ аэродромышто практик заньатьэ тӱҥалын. Ик кана заньатьэ годым Громовын шинчашкыжэ штат вургэман, офицэр капшакыштэ шкэ атьлот капкыжэ дэнэ поснак ойртэмалтшэ йэҥ пэрнэн. Ик офицэр тудым курсант-шамыч дэнэ паластарэн:

— Борис Иллиодорович Российский. Тудо тланда йужым ончыкта.

Российский курсант-шамычым ангар дэк нангайа. Пэлэ пычкэмыш сарай гыч "Фарман—30" самольотым луктыт. Громовым машина брыктарэн. Тудо тэорийын пэрвой ужашыжым отличнэ тунэм пытарэнат, тудлан йужышто тыҥэш пураш пэрвой правам пуэныт. Громов машиныш кӱзэн шинчын да Российский вуйлатымэ почэш самольотым й у ж ы ш нӧлталын. „Форман" 200 мэтр кӱкшытыш гына кӱзэн кэртын. Аэроплан мландэ лишнак йыр пӧрдын.

Тэорийым тунэм пытарымэк, Жуковскийын курсантшэ-шамыч 1917 ий ийуньышто Москосо авиационно школыш кусэныт. Громов нигӧ дэч ончыч шкэдак чоҥэшташ правам налын.

Октьабрь рэвольуций тӱҥалын. Совэт авиацэ вэрч кучэдалмаштэ Михаил Громов воспитатлалтын да политик шотышто шуаралтын. Российский дэнэ пырльа тудо ошгвардий офицэр капак дэч машинам да школ аралаш рвэзэ пилот шамыч кокла гыч шкэ кумыл дэнэ ушнымо дружиным организоватла.

У илыш тӱҥалын. Граждан сар утыр ылыжын. Фронт чакныдэ у льотчик-шамычым трэбытлэн. Громов тунэмым чарна да эрвэл фронтыш кайа. Тудо ончыл позицийлаштэ йатыр важнэ бойэвой заданьым шуктэн шога.

Но вашкэ рвэзэ пилотым койко воктэк чэр пызыра. Тӧрланымэк тудо Москосо авиационно школыш пӧртылын да тыштэ инструктор заньатым тӱҥалэш. Громовын лӱмжӧ с о в э т авиацылан вашкэ палымэ лийэш. 1924 ийыштэ тудо авиацын эн сай моло мастаржэ дэнэ пырльа лӱдмаштэ да бомбым кышкымаштэ спэциалист—пилот-шамычым срочно туныктэн лукшашлан лийын льотчик ударнэ школышто инструкторлан пашам ышта. Тудын тунэмшыжэ-шамыч коклаштэ В. П. Чкалов—кызыт Совэт Ушэм гэрой—улмаш.

Громов спортым путырак чот йӧратышэ спортсмэн, атьлот. Тудо 10 ийашак охотыш коштaш, цэлыш лӱдаш, физкультур дэнэ заниматлаш йӧратэн. 1916 ийыштэ тудо „Санитар" спортивнэ клубыш возалтын да изиш лиймэк тидэ общэствыштэ ончыл вэрыш лэкшашлан лийын нэлэ атьлот-шамычын ӱчашымаштышт участвоватлэн. Тидэ ӱчашымаштэ Громов кокымшо вэрыш лэктын. 1923 ийыштэ тудо нэлэ нэлытан кокла гыч нэлытым нӧлталмаштэ СССР чэмпион лӱмым налын.

Громов — художник да скульптор. Тудо 16 ийашак искусствым йӧраташ тӱҥалын.

1924 ийыштэ Громов войэннэ-йуж вий наук-испытатэльнэ институтыш льотчик-испытатэль п а ш а ш кусэн. Ты жап гыч тӱҥалын тудын илышыжэ у систэм машин - шамычым испытатлэн чоҥэштылмаш дэнэ кылдалтын.

Совэт авиацэ завод-шамыч сэҥымашышт путырак писын кушкэш. 1925 ийыштак эл шкэ машинажым 7 тӱжэм утла киломэтр коклашкэ Москва—Пэкин кугу чоҥэштымашыш колтэн кэртын. Ты чоҥэштымаштэ „Р—1" машинам Громов пилотироватлэн.

Кумло кум кэчэ чоҥэштылмэк куд машина Пэкинэш волэн шинчын.

Пэкин гыч пӧртылмэк, тудо руйгэнак авиацэ промышлэнность пашаш пижэш.

Москва — Пэкин чоҥэштымашлан лач ик ий эртымэкэ тудо Йэвропо йыр чоҥэштылмашкэ кайа да тудым чаплын шукта. 1929 ийыштэ Громов „АНТ—9" („Крылья Советов") самольот дэнэ кокымшо гана йэвропо йыр чоҥэшта.

1934 ийыштэ Громов уэш уло тӱньасэ авиацэ пашайэҥ - шамычым брыктара. Тудо мӱндӱркӧ йыр чоҥэшта. Тудо совэт авиацын у тӱньамбал рэкордшым пэҥгыдэмда.

Михаил Михайлович Громов у машина-шамычым испытатлымашкэ уло вийжым пыштэн. Пилотлан пашам ышташ тӱҥалмыж дэч вара тудо тӱрлӧ систэман 70 утла машина дэнэ чоҥэштылын да йатыр лу дэнэ у конструкций машиным испытатлэн.

Громовын чоҥэшташ тӱҥалмыжлан 20 ий шуэш. Ты жапыштэ тудо „Йошкар Знамэ" ордэн дэнэ, кок кана „Красная Звезда" ордэн дэнэ наградитлалтын. Тугак тудым ший оружий дэнэ да ВЦИК грамот дэнэ наградитлымэ.

„РД" самольот дэнэ йыр чоҥэштымаштэ тӱньамбал рэкордым ыштышыжла гэройлыкым да шкэ илышым чаманыдэ ыштымэ пашам ончыктымыжлан Громовлан Совэт Ушэм Гэрой лӱмым да Лэнин ордэным пумо.

Андрэй Борисович ЙУМАШЭВ

Андрэй Йумашэв 16 ийаш—1918 ийыштэ—Йошкар армийыш добровольэцлан шогалын. Ик ий гыч артиллэрий командэ курсышто тунэмшэ курсант бригадэ дэнэ пырльа йужно фронтыш кайа. Ошгвардий бандым пытарымэкэ Йумашэв артиллэрий курсышто тунэмэш да 1921 ий 1 майыштэ йошкар командир лийын лэктэш.

Варажым Йошкар армий частьыштэ пашам ышта да тыршэн тунэмэш. 1922 ий пытартышэш Йумашэв льотно школыш тунэмаш пура. Тидэ школым кугу сэҥымаш дэнэ тунэм пытара да льотно пашам практик дэнэ кылдэн сайын умла.

Тидлэч вара самырык пилот шкэ эрыкшэ дэнэ самольот дэнэ чоҥэштылмаш тӱҥалэш. Тудо ийыштак шыжым Йумашэв льотчик-истрэбитэль лийын. Ик мындар тылзэ гыч тудо йужышто кучэдалаш тунэммэ школым пытарэн.

Тидэ школым тунэм лэкмэк, тудым Кийэв олаш авиаций частьыш паша ышташ колтэныт. Тушто самырык авиоконструктор Грибовский дэнэ вашлийын. Тудлэч вара Грибовскийын полшымыжо дэнэ планэризмым йӧраташ тӱҥалын. Тыгэ вашкэ тудо конструктор да планэрист-паритэль лийын.

Йумашэвын чоҥэштымаш спэциальностьшо кажнэ ийын кушкын толын.

10 ий коклаштэ тудо иктаж 80 тӱрлӧ куштылго да нэлэ машина дэнэ чоҥэштэн.

Йумашэв кок ийат пэлэ годым йуж эскадрилийым командоватла. Авиацэ тэхникым умлымо пашаштэ шкэ личнэ сэҥымашым ыштымыжлан „К р а с н а я Звезда" ордэн дэнэ наградитлалтын. Осоавиахим пашаштэ оборонo пашам активнэ ыштымылан шӧртньӧ час дэнэ наградитлалтын.

Шкэ илышыштэ кугу вашталтыш лиймашым Андрэй Борисович 1933 ийым шотла. Тудо шкэ событийжэ нэргэн ойлаш тӱҥалэш гын, эрэ: „тидыжэ 1933 ий дэч вара лийын", альэ „тидыжэ 1933 ий дэч вара лийын"—манын ойла. 1933 ий кэҥэжым физкультур парад годым Йумашэв Йошкар-площадэш пэрвой гана Сталин йолташ дэнэ кутырэн. Совэт льотчик-шамычын эн сай йолташыжэ Сталин йолташ Йумашэв дэч, тудын кызыт гына ыштымэ пэрэльотшо нэргэн раш йодыштын. Пилот ончыкат сэҥымашым ышташ жэлатлэн.

— Шуко да сайын чоҥэштaш кӱлэш!—манын Сталин йолташ дэнэ вашлиймэ дэч вара Йумашэв шуко шонэн коштын.

1936 ий шыжым Йумашэв „АНТ—6" самольот дэнэ Прагыш совэт авиаций дэлэгацийым нангайэн. Чоҥэштымыж годым шуко грузан шкэ машинажым сайын шымлэн тунэмын. Тунам вара „АНТ—6" самольот дэнэ ик мындар рэкорд ыштымэ нэргэн шонымаш пурэн. Шонымыжо вашкэ шукталтэш.

1936 ий 11 сэнтьабрыштэ „АН—6" самольот дэнэ вич тонн нэлыт грузым оптэн 8.102 мэтр кӱкшытыш чоҥэштэн кӱзэн. Ик мындар кэчэ гыч—16 сэнтьабрыштэ 10 тонн груз дэнэ 6605 мэтрыш кӱзэн. Рэкорд почэш рэкордым ыштылын. 20 сэнтьабрыштэ Йумашэв 12 тонн грузым 2000 мэтрыш кӱзыктэн. Пытартышлан, 28 октьабрыштэ 5 тонн груз кӱзыктымаштэ тудо международно, у рэкордым налэш. Тунам 8.980 мэтр кӱкшытыш чоҥэштэн. Тыгэ 11 сэнтьабрыштэ ыштымэ рэкордшым эртэн. Груз дэнэ кӱш чоҥэштымаштэ рэкорд налмыж дэч вара Йумашэв Сталин йолташ дэч саламлымэ тэлэграммым налын.

„4 моторан „АНТ—6" самольот дэнэ кӱш кӱзымаштэ рэкорд ыштымэт дэнэ саламлэм.

У сэҥымашым ышташ жэлатлэм.

Кидэтым кормыштaлам.

Сталин."

Сэргэй Алэксэйэвич ДАНИЛИН

Ик эн сай совэт аэронавигатор Сэргэй Алэксэйэвич Данилин 1901 ийыштэ Моско олаш кӱртньӧ корно служышын йэшэшыжэ шочын. Моско коммэрчэский училищым тунэм пытармэкэ, 18 ийаш Данилин Йошкар армийыш добровольно служитлаш пура. Йошкар армий радамыштэ тудо шкэ родинажым ошгвардэйэц банд дэн интэрвэнт полчищэ дэч арала. Ик ий гыч тудо пэрвой авиацым палэн налэш. Уста Данилиным высший аэрофотосйомочный школыш колтат, а 1922 ийыштэ тудо тунэм пытарэн да войэннэ-йуж флотын наук исслэдоватэль институтыштыжо пашам ышташ тӱҥалын. Туйилаштэ институтын аэронавигационно отдэльныжэ кугу исслэдоватэль пашам ышташ тӱҥалын. Йуж навигацын у мэтодым, чоҥэштымэ годым мардэж палэн налмэ йӧным, могай писылык дэнэ чоҥэштымым палымэ йӧным тунэмэ. Чыла тидэ йодышым разрабатыватлымаштэ штурман Данилин активнын полшэн. Данилин йатыр гана тораш, писын да кӱшкӧ чоҥэштылмаштэ участвоватлэн.

1925 ийыштэ льотчик Томашэвский дэнэ пырльа Данилин „АНТ—15" самольот дэнэ элыштэ пэрвой гана тораш чоҥэштэн. Тидэ чоҥэштымаш луаткок часат лу минут шуйнэн.

Ик мындар ий гыч—1929 ийыштэ—Данилин скоростной состьазаныштэ участвоватлэн. 13 машинан эскадрильэ Лэнинград—Витэбск — Смолэнск—Моско—Горький—Озаҥ — Орэнбург —Уфа—Пэрмь — В а т к а — Йарославль—Л э н и н г р а д маршрутым лэктын кайэн. Кок сутка утла чоҥэштэныт. Ончычрак шуаш кучэдалыныт. Состьазаныштэ пэрвой вэрыш эскадрильэ командир — опытан штурман Данилин сэҥэн лэктын.

Совэт авиацэ кажнэ ийын кушкын. Эл шкэнжын заводшо-шамыч дэч эрэ у да у машинам налын. Нинэ машина - шамыч альэ мартэсэ машина-шамыч дэч кӱшнырак да писынрак чоҥэштэн кэртыныт. 1932 ийыштэ Харьков гыч Москош кӱшыч скоростной чоҥэштымаш лийын. Куд корабль 5—6 киломэтр кӱкшытыштӧ чоҥэштэн. Чоҥэштымаш чаплын шукталтын.

Варажым моло кугу чоҥэштылмашлат Данилин лийын. 1934 ийыштэ тудо „АНТ—6" самольотэш штурман лийын совэт авиацэ дэлэгацэ палэн чоҥэштэн. „АНТ—35" у самольот дэнэ Моско—Лэнинград—Моско маршрут дэнэ эртымэ скоростной пэрэльотышто лийын.

Авиацым кидыш налмаштэ кугу сэҥымашым ыштымыжлан Сэргэй Алэксэйэвичым Йошкар Знамэ ордэн дэнэ наградитлымэ.

Данилин эрэак тунэмэш, спэциальнэ литэратурым чот шэклана, у увэр-шамычым лудэш, шканжэ сайжым чумыра, аэронавигацэ шотышто чылакымат поснак чот тыршэн тунэмэш. Тудо самырык совэт льотчик-шамычымат штурман пашан кугу тэхникышлан туныкта. Льотчик школ-шамычлан Данилин лӱмын аэронавигационно учэбникым возэн, пэчатлэн луктын.

Комсомол организацылаштэ отчот дэн сайлымаш

ВЛКСМ ЦК-н ОНЧЫКТЫМЫЖЫМ ТЎРЫСАК ШУКТЫМАН

Комсомол орган - влакын опыт дэн сайлымэ кампаньэ Ш э р н у р районышто 13-шо ийуньышто тўнгалалтэ. Тачысэ кэчылан 8 организацыштэ эртышаш.

Отчот дэн сайлымэ погынымаш - шамычым эртараш йамдылалтмэ жапыштэ ВЛКСМ ЦК-н III-шо плэнум пунчал дэн комсомол орган сайлымашым организоватлымэ нэргэн ВЛКСМ ЦК-н инструкцийжым комсомолэц - влаклан кумдан умландарымэ.

Пэдучилищэ п э л э н с э комсомол организацэ отчот дэн сайлымэ погынымашлан посна сайын йамдылалтын ыльэ. Комитэт сэкрэтарь Грьазин йолташын отчот докладшэ почэш прэньыштэ 43 комсомолэц кокла гыч 20 йэнг ойлэн. Нуно комсомол организацын пашаштыжэ политик бэспэчностьым, ротозэйствым тўжвакэ луктыч.

Роно, йалпо, Токтамыж дэн У койсола пэлэ кыдалаш школласэ комсомол организацылаштат о т ч о т дэн сайлымэ погынымаш пэш активнэ эртыш.

Тугэ гынат, чыла организацыштэ тыгэ ок эртэ. Коклала п э л э кыдалаш школ пэлэнсэ комсомол орг а н и з а ц э погынымашым пэш начар йамдылалтын эртарэн. Сайлымэ йашлыкымат, кагазымат йамдылымэ огыл. Комсорг Л у к о в йöршэш самокритикдымэ отчотым ыштын. Тидын дэнэ ышкэнжын начар пашажым критиковатлымэ дэч шылдэш тыршыш.

НКВД райотдэлэньэ пэлэнысэ организацыштат погынымаш сайын ыш эртэ. Комсорг Матрашэв отчотыштыжо тўнг пашам—политик-воспитаньэ каймым ончыктэн огыл. Погынымашыш комсомолэц-влак кок шагатлан вараш кодын толыныт. Шолып сайлымашым эртараш Матрашэв волак гайым вэлэ кондыш. Р а й к о м о л прэдставитэль сай йашлыкым трэбытлыш, а Матрашэв „тидат йöра" манын тупыньланыш. Тыгэ пэрвой кэчыштэ сайлымаш кўрылтö.

Шэрнур кыдалаш школ пэлэнсэ комсомол организацын сэкрэтарьжэ Дивлатова Анна 15-шэ ийуньышто отчот дэн сайлымэ погынымашым кўрлöö. Погынымашыш миййшаш 8 комсомолэц кокла гыч 4 йэнгжэ вэлэ мийэныт. Райкомол к о л т ы м о прэдставитэль Одэгов погынымаш эртараш нимогай полышымат пуэн огыл.

Нинэ ончыктымо ситыдымаш-влак комсомол орган влакын отчот дэн сайлымэ пашам эртарымэ нэргэн ВЛКСМ Цэнтральэ Комитэт ончыктымым пудыртылмо нэргэн ойлат.

Кодшо организацылаштэ отчот дэн сайлымэ погынымашым пэш сайын жапым шуйыдэ, критик дэн самокритикым кумдан шарэн, ВЛКСМ ЦК ончыктымым тўрысак шуктэн эртараш кўлэш. Лийшэ ситыдымаш факт шамыч гыч Шэрнур райкомоллан кўлэш урокым ыштыман.

Т. М. Вэдэрников.

Погынымаш ситыдымашым пытараш трэбытлыш

10-шо ийульышто Куракин кыдалаш школ пэлэнсэ комсомол организацэ отчот дэн сайлымашым эртарыш.

Погынымашыш 30 комсомолэц гыч 2 гына ыш тол. Комсорг Силинын отчотан докладшэ почэш прэнийыштэ 7 комсомолэц-влак кутырышт. Нуно чыланат комсорг Силинын да посна комсомолэц-влакын ситыдымашыштым критиковатлышт. Посна комсомолэцвлак шкэ политик шинчымашыштым нöлтэш тыршэн огытыл. Тэвэ Чэгайэв йолташ политучобыш пэш шагал коштын. Тушкыжат йамдылалтдэ толэдэн.

Комсорг Силин йолташ комсомолышто шогыдымо молодэж коклаштэ нимогай пашам ыштэн огыл. Нунын коклаштэ ситыдымашым ужын гынат, тöрлаташ полшэн огыл.

Прэнийыштэ кутырышовлак самокритикым эрэак кумдан шарэн, чыла ситыдымашым пытараш трэбытлышт.

В. Алэксандров.

Мэмнан сайлымэ законна

ССР Ушэм ЦИК-ын 4-шэ сэссийжэ „СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ Положэным" пэнгыдэмдэн. Тидэ Сайлымэ Закон кугу Сталинский Конституций нэгызэш ыштылтын. Социалист дэмократийын кугу принципшэ-влак тужак возалтыныт. Сайлымаш всэобшо, тöр да вик йўклымö нэгызэш тайнэ эртаралтэш, маньы Сталинский Конституцийын ончыктымыжым мэмнан у Сайлымэ законна тайнылэ шукта. Законын тўнгалтышыжэ гыч мучашышкыжэ шумэш совэт гражданинлан совэтыш сайлымаштэ шкэ праважым тичмашын кучылт кэртмэш йöн-влакым возымо. М э м н а н Конституцийна, мэмнан сайлымэ законэ СССР-ын 18 ийыш шушо чыла граждан-влаклан, нунын расыштым, национальностьыштым, вэра кучымыштым, образованийыштым, ожнысо пашаштым ончыдэ, Вэрховно Совэтыш сайлымаштэ участвоваташ правам пуат. Тыгай кугу правам совэт калык Лэнин—Сталин партийын вўдэн каймыжэ почэш налын. Тыгайэ чаплэ законым кугу Сталин ыштэн.

Вэрховный Совэтыш сайлымэ закон почэш Вэрховный Совэтыш кандидат-влакым выставитлаш молодьож организацэ-шамычлат права пуалтын. „Мылланна пумо тидэ пэш кугу права мэмнан эл калыкын шкэ молодьожшылан пэш кугу ўшанышыжэ улэш. Тидэ права Пўтынь ушэмысэ коммунист партийын шкэ молодьожшылан кугун ўшанышыжэ лийын шога. М э а т, с о в э т молодьож ўшандарэн каласэна: пумо тидэ правам чэс дэнэ шуктэна", манын Косарэв йолташ ЦИК сэссийыштэ ойлэн.

Совэтыш у систэмэ дэнэ сайлымаш мэмнан ўмбак, йалысэ комсомолэц - влак ўмбак пэш кугу отвэтствэнностьым пышта. Совэт кугыжаныш вуйлатымашкэ партийлан, родинлан эн прэданнэ йэнг-влакым сайлышашлан молодьожым, чумыр колхоз массым вуйлатэн моштыман. Альэ йöршынак куклэн шуктыдымо тушман-влак Совэтыш сайлымэ жапыштэ шкэнштын шакшэ пашаштым утларак ыштылаш тыршат. Рэвольуцион шижмашым кэчын нöлтэн, тушманым пэлэн моштэн тудым эрэак шалатэн шогаш мэмнан дэч трэбытлалтэш.

Вэрховный Совэтыш сайлаш йамдылалтмэ жапыштэ Сайлымэ законым массылан умылтарымэ паша мэмнан ончылно шога. Тыштэ мыйэ большэвикла пижам, тушко йалысэ моло комсомолэц-влакым, бэспартийнэ активым—туныктышо-влакым мобилизоватлэм.

Морко район, Кумыжйал пэлэ кыдалаш школ дирэктор—**К. Михайлов.**

Сайлаш, сайлалташ—права!

Сталинский Конституций нэгызэш ыштымэ „ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэным" мый пэш куанэн лудын лэктым. Кузэ от куанэ! У избиратэльнэ закон 18 ийаш гыч тўналын чыла сайлышэ-влаклан всэобщо, тöр да шолып йўклымö дэнэ вик сайлымэ правам пуа!

Тидэ у избиратэльнэ закон дэн ожнысо шэмэрым пызыраш ыштымэ сайлымэ закон коклаштэ могай кугу ойыртэмыш! Мый тидэ „ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ законым кугу кумыл дэнэ саламлэм.

Иванов Вэньа.

„Чобык" колхоз, Торйал район.

Ф. ОЛЭЩУК

НАУКО ДЭН РЭЛИГИЙ

„...Кэч могай рэлигийат наукылан ваштарэш лийын шога". *И. СТАЛИН.*

(КЎЧЫКЭМДЭН ПЭЧЭТЛЭНА)

Науко айдэмын общэствэнэ илышыштыжэ кугу вэрым налын шога. Тудо айдэмылан пўртўсым да тудын вийангмэ законжым пэлэн налаш полша. А тидэ законым пэлэн налын, айдэмэ пўртўсым шкаланжэ кўлэшлан кучылт кэртэш.

Айдэмэ наукым пэлэн налмэк, строитлаш да тэнгызлаштэ корабль-шамычым коштыкташ тунэмын, шкаланжэ кочкышым, илымэ вэрым, чийаш вургэмым ыштэн тунэмын, йўкышто чонгэштылаш, тэлэфон да радио дэнэ ойлаш тунэмын. Тыгакак кўртньö корным строитлэн. У урлык вольыкым да у сортан кушкылым (растэний), млэндын тўсыжым уэш ыштэн да моло тўрлö кугу паша-шамычым ыштэн тунэмын.

Науко дэч посна, курым дэнэ погымо шинчымаш дэч посна ниным чылажымат пэлэн налаш, ыштэн огэш лий ыльэ. Но айдэмылан наукын значэньыжэ тыштэ вэлэ огыл. Шэмэр массэ пролэтариатын партийжэ вуйлатымэ почэш, общэствын вийангмэ законжым чын ончыктымо маркс-лэнин наукым кучылтын, шкэ общэствэнэ илышыжым у сэмын молэмда. Рэвольуционно кучэдалмаштэ эксплотатор капакын властьым сўмырэн, мэмнан элысэ калык тўнг шотышто социализмым ыштэн. Шэмэр-шамыч ССР Ушэмыштэ утларак наукым тунэмын, пэш кугу пашам ыштэн шогат.

Социализм сэнгымэ элыштэ наукын тидэ вийжэ дэн сэнгэн кэртмыжэ мо дэнэ умландаралтэш? Науко дэйствитэльностьым чын ончыкта, айдэмылан пўртўс дэн общэствын чын тўсшым, тўньам чын умландара да ончыкта. Науко айдэмын практик паша нэгызэш шочын, тудо тидэ практик паша дэнэ вийангэш да тэргалтэш. Чын, науко практик дэнэ эрэак кылталтын шога, тудо практикын айдэмылан да общэствылан кўлэшан корно дэнэ организовата.

Ындэ рэлигий нэргэн: рэлигийат айдэмылан пўртўс да тудын правилэ нэргэн умландарышын койэш. Но пашажэ тыштэ огыл. Рэлигиозно тунныктымаш пэш правилэ-шамыч пўртўс да общэствын законжым тунэммэ дэнэ ыштылтын огыл, а тўрлын ондалымаш дэнэ ыштылтын. Рэлигий тўрлö йумо дэнэ да „вэс тўньа" дэнэ ондалкала, ангыртара. Тыжэчын пэлэ, рэлигий айдэмылан пэлэн налдымым, йонгылышым да илыш нэргэн чылт шойым паркала. Рэлигий айдэмылан пайдалэ огыл, а врэднэ.

Мутлан, рэлигий тудлан ўшанышэ шамычым тыгэ тунькта: пуйто чыла чэрым йумо колта, садлан тöрланаш йумылан кумалын, мужэдаш да молитвам лудаш кўлэш. Пэлэ, тыгэ ыштэн нимогай чэрым эмлэн от кэрт. Рэлигий ўшанышэ крэсаньык-шамычлан киндэ йумын пумыжо дэн шочэш, манын тунькта. Йумо пуйто сай ийгэчым колтэн кэртэш. Тыгэжэ сай киндым налашлан агрономым колыштман огыл, млэндым трактыр дэнэ куралман огыл, кэлгын да жапыштыжэ куралдэ, сортироватлыдымэ урлыкашым ўдыман. Тэвэ рэлигий крэсаньык-шамычым м о г а й тушманлан тунькта. Тыгэ шэмэр калыкым шужымашкэ нангайынэжэ.

Рэлигийлан ўшанышэ шэмэр-шамычым рэлигий нуно орлыкым чытышаш улыт, сай да тыматлэ лийман, манын тунькта. „Тыйым ик шўргö гычэт пэрат гын, вэсыжымат пу",—манэш йэвангэлий. „Христос чытэн да мланнат чыташ шўдэн",—тэвэ христиан рэлигий йумылан ўшанышэ пашазэ дэн крэсаньыклан мом ышташ кўшта. Рэлигийын тидэ ончыктымыжо почэш ыштэш гын, шэмэршамыч эксплотатор капак ваштарэш, нунын оршо фашист бандэ ваштарэш кучэдалмашым чарнышаш улыт.

Пэлэ, рэлигий класс кучэдалмэ дэн маркс-лэнин науко ваштарэш шога. Йумылан ўшанышэ-шамычым ондала да нунылан йöрдымö пашам тунькта. Рэлигий дэн науко ваш ныгынамат огыт кэлшэ. Айдэмэ тукымын историйыштыжэ науко мыньар чот вийангын гын, тунарак шукö рэлигий чаракым шындаш тыршэн. Науко кажнэ йол тошкалтышыштэ рэлигийын тушман улмыжым тўжвак луктын шога. Научно открытий, изобрэтэнийшамыч илыш могай закон дэкэ виктаралтмым раш ончыктат. Науко илышыштэ йумо ыштымэ нимоат укэ, манын шукэртак ончыктэн. Науко рэлигий йумо пуэн, манын шойажым практик шотыштак тўрлö опытым ыштэн, тўжвак луктын. Пытартышлан, науко дажэ рэлигийын да йумылан ўшанымаш кужэч лэкмым пэш раш пэлэн да умландарэн.

Пэлэ, рэлигийын шойажым тўжвак лукмаш эксплотатор класслан кэлшэн огыл. Помэщик дэн капиталист капак шэмэр влак йумылан ўшанымым чарнат гын, нуно вэрэ вэрч, эксплотатор класс ваштарэш кучэдалаш тўналыт, манын раш умлэныт. Садлан нуно тўжэм ий дэнэ науко дэн антирэлигиозно паша ваштарэш кучэдал толыныт. Чэркэ айдэмын кугу учоный-шамычым

(Мучаш 4 шэ могырышто).

98

Пассионарийан обращэньыжэ

Испан сар тӱҥалмылан ик ий тэммылан лийын Пассионарийа тӱньасэ чыла ӱдрамашлан, чыла ава-шамычлан обращэньым луктын. Обращэньыштэ тыгэ

ДОЛОРЭС ИБАРРУРИЙ (Пассионарийа).

ойлалтэш: „Гэрманий дэн Италийсэ ава-шамыч! Шкэн дан эргыда-шамычлан Испанийыш крэдалаш ынышт кай манын тэмлыза. Нунылан тыгэ каласыза: испан шэмэр-шамыч, Испанийсэ пӧръеҥ дэн ӱдрамаш-шамыч нунылан ны огыт сырэ, ны осалым огыт шоно. Нунылан каласыза: Испаний чыла калыкын эрыкшэ вэрч кучэдалэш. Католичкэ ава-шамыч, протэстанка-шамыч, чыла рэлигий дэн расэ ава-шамыч! Испан ава-шамычын орланымышт нэргэн шоналтыза. Мланна полшаш толза! Тидым тэ тыгэ альэ вэс йӧн дэнэ ыштэн кэртыда. Фашист самольот-шамычын поктылмо, фашизмын йӧршэш шалатэн пытарымэ дэнэ сурт дэч посна кодшо мэмнан йоча дэн ӱдрамаш-шамычын ӱжмыштлан сонгыра ида лий. Мэмнан эл гыч интэрвэнционно армийым нангайшаш вэрч кучэдалза, вэт тудо мэмнан йалнам, мэмнан провинцийна-шамычым пытара, мэмнан йоча-шамычнам пуштэда, мэмнан ӱдырна-шамычым ӧкымла, мэмнэн ӱдрамаш-шамычнам пэш нэлын мыскыла. Уло тӱньасэ ӱдрамаш дэн ава-шамыч, мланна полшаш толза!“.

(ТАСС)

Франций комсомолын сйэздшэ пэтырнэн

13 ийульышто Париж олаш (Франций) франций комсомолын сйэздшэ пэтырнэн. Тидэ сйэзд франций комсомол сэкрэтарь Раймон Гюйон отчотшым сайын шотлэн. Сйэзд Францийэш йалыштэ рэакционэр-шамыч ваштарэш кучэдалашлан „Франций крэсаньык молодьож ушэмым“ почаш пунчалын.

Тидэ кэчынак франций комсомол сйэздым саламлаш Бэльгий гыч „Рвээ социалист гвардий“ прэдставитэль дэн Испанийсэ „Обйэдиньон социалист молодьож“ фэдэрацийын дэлэгацийышт толыныт.

Испан „Обйэдиньон социалист молодьож“ фэдэрацын гэнэральнэ сэкрэтарьжэ Сантьйаго Карильо францийсэ молодьожым фашизмым сэҥышаш вэрч икты ушнаш ӱжын. Испанийыштэ Гитлэр дэн Франкон троцкист агэнтыштын тушман пашажым каргэн ойлэн. Адак Испанийыштэ фашист кугыжаныш-шамычын интэрвэнцийышт тӱньасэ тыныслыклан лӱдыкшым конда, манын каласэн. испаний Рэспублик лӱмэш испанийсэ дэлэгацым кужун сово кырэн вашлийыныт.

„Комсомолская Правда“ гыч.

ПИСАТЭЛЬ-ШАМЫЧЫН ТӰНЬАМБАЛ КОНГРЭСС

Культурым аралышашлан 4 ийульышто Валэнсийэш (Испаний) писатэль-влакын кокымшо тӱньамбал конгрэссышт почылто. Сйэздым Испан министр-влак совэтын прэдсэдатэльжэ Нэгрин почын. Дэлэгат-влакым саламлымыжэ годым Нэгрин рэспубликан Испанийын чын пашажэ да тудын сэҥышыжэ нэргэн дэлэгат-влакым ӱшандарэн ойлэн. Дэлэгат-влак лӱм дэнэ тудлан вашмутым датский совыш писатэль Мартин Андэрсэн Нэксэ пуэн. Тудо—испан калыкын пашажэ—кажнэ чэстнэ писатэльын пашажэ,—манын.

Варажым гэнэральнэ военнэ комиссар Альварэс дэль Вайо кужун ойлэн. Тудо испан калык армийын кушмыжо дэн вийжым палэмдэн, сэҥышашлан ӱшанымым ойлэн да испан калык армийсэ салтак-влакын окопышто кучэдалмышт сэмынак шкэ долгыштым шукташ писатэль-влакым ӱжын.

Дэль Вайон ойлымыжлан кӱчык вашмутым совэт дэлэгацийын прэдсэдатэльжэ Мих. Кольцов пуэн.

Тудын ойлымыжо талын сово кырымаш дэнэ, „Вийан лийжэ Совэт Ушэм“ манын кычкырымэ да „Интэрнационал“ мурымо дэнэ лэвэдалтын.

Писатэль-влакын почот онгаштышт—чумыр тӱньамбал шэмэр калыкын паша жэ вэрч Испанийэш колышо бойэц-влак,—Антонио Хозэ, Фэликс Барсэна, Лукач, молат.

Сйэзд совым кырэн, Алэксэй Толстойын выступлэньыжым вашлийэш. Тудо культурын эн осал тушманжэ, фашизмын тарзыжэ—троцкист-влак нэргэн ойла. Нунын прэдатэльскэ шакшэ пашаштым нальыслэн ойла.

4 ийульышто конгрэссын чумыр составшэ Мадридыш куснэн. Испанийым аралышэ гэроичэский калык тӱньасэ писатэль-влакым шокшын саламлэн да тушманым йӧршӧш сэҥэн шуктымашкэ кучэдалаш сӧрэн.

Конгрэссын Мадридысэ засэданьыжэ рэспубликанэц-влакын наступатлымэ жапыштэ эртэн. Конгрэссыш воинский часть-влакын прэдставитэльышт сэҥымаш дэнэ толыныт: фашист-влак дэч шупшын налмэ знамьым кондэныт. Сйэзд нуным шокшын вашлийын.

Конгрэссын пэрвой засэданьыштыжэ Совэт Ушэм гыч мийшэ Ставский йолташ ойлэн.

Вишнэвскийлан—„Мы из Кронштадта“ произвэдэньын авторжылан мутым пумо годым Конгрэсс шогалэш. Совэт Ушэм лӱмэш сово кырымаш шэргылтэн.

Интэрнациональнэ бригадын командиржэ—нэмыч писатэль Ганс конгрэсс дэлэгат-влакым Гвадалахар фронтысо бойэц-влак дэкэ ӱжэш.

7 ийульышто чумыр конгрэсс фронтлаштэ лийын. Дэлэгат-влак Карабанчэль, Гвадалахар, Брунэтэ окоплаСэ бойэц влак дэнэ мутланэныт.

8 ийульысо засэданьычтэ испанийсэ кугу писатэль—католик Хозэ Бэргамин пэш кужун ойлэн. Конгрэсс Роммэн Ролланлан, гэнэрал Миахалан саламлымэ тэлэграммым колтэн. Франций гыч тӧлдэ кодшо дэлэгат-влакын ойышт почэш, пытартыш засэданьым Парижэш эртараш конгрэсс пунчалын. Рэспубликан Испаний дэн гэроичэский Мадридлан полшымо нэргэн чумыр тӱньасэ писатэль, интэллигэнцэ да шэмэр-влак дэкэ ӱжмашым луктын.

Конгрэссын пытартыш засэданьыжэ Парижэш эртаралтын.

Фашизм дэнэ кучэдалаш чыла эллаСэ литэратур интэллигэнцым ушымаштэ конгрэсс кугу пашам ыштэн. Конгрэссын ик йӱк дэнэ пэнгыдэмдымэ рэзольуцыштыжо культур дэн айдэмэ эрыклан шучкылыкым кондышо оришо фашизм ваштарэш кучэдалаш кӱлмым ончыктымо.

Конгрэсс шкэ пашажым 18 ийульышто пытарэн.

Йошкар-Ола—Ижэвск—Уфа ола-шамычын физкультур сорэвнованьышт тӱҥалын

Тэнгэчэ, 23 ийульышто 4 шагат 30 минут кастэнэ Йошкар-Олаштэ кум национальнэ рэспублик ола-шамычын физкультур сорэвнованьышт тӱҥалын. Сорэвнованьэ Мэдсантруд профсойуз стадионышто (ожнысо ОСПС стадион) тӱҥалын.

Сорэвнованьыштэ участвоватлышэ физкультурник-шамычын парад лиймэкэ, куштылго атльотик-шамычын сорэвноватлымышт тӱҥальэ. Пэрвойак 100 мэтр кужытыш пӧрйэҥ да ӱдрамаш-шамыч куржыч. Варажым йадром кышкылтмаш, кужытыш тӧрштылмаш да эстафэта лийэ. 6 шагатлан Йошкар-Ола „Динамо“ футбол командэ дэн Ижэвск футбол командэ-шамыч футбол дэнэ модыч, модмаштэ 3:6 шот дэнэ Ижэвск командэ сэҥэн.

Тачэ ӱдрамашгэ, пӧрйэнгэ кӱкшытыш тӧрштымаш, иймаш да тулэч моло дэнат сорэвноватлат. 8 шагатлан футбол дэнэ модмаш лийэш.

Йошкар-Ола гыч сорэвнованьыш куштылго атлэтик дэнэ Судаков, Сыропьатова, Богородских, Батырэва, Гульайэв, Соколов, Баймурзин, Софронов, Фаварских, Шэбакова, Бэссонова, Никулина, Цапайэва, Голубова, Иувэнскайа, Никитина йолташмыт участвоватлат.

Футбол дэнэ модмаштэ Васильйэв, Догаткин, Соболэв, Пахомов, Малышэв, Иэжов, Цапайэв, Сэрэбэрцов, Корольов, Б. Винокуров, Рабин, Сайдулин, В. Винокуров йолташмыт участвоватлат.

Иймаш дэнэ сорэвнованьыштэ 8 йэҥ, лӱймаш дэнэ сорэвнованьыштэ 15 йэҥ участвоватлат. Лӱмаш дэнэ сорэвноватлымаштэ куштылго атльотик-шамычат лийыт.

Рэлигий дэн науко

(МУЧАШ)

шуко йӱлалтэн, млэндыш урэн да тулэч моло сэмын пытарэн шогэн. Кугу учоный Копэрник млэндын кэчэ йыр пӧртмыжым ончыктэн. Тудо шкэ законжым увэртарымэ дэч ончыч колэн. Укэ гын, тудымат казнитлат улмаш. Копэрникын тунэммыжым умбакыжым кэлгэмдэн шогышо Джорданэ Бруном чэркын лувмо приговоржо почэш йӱлалтэн пуштыныт. Кугу учоный Галилэйым „млэндэ поп кашакын ойлымо сэмын ик вэрыштэ ок шого, а кэчэ йыр пӧрдэш“, манын ойлымыжлан тӱрлӧ сэмын пэш чот ындырэныт.

Гэниальнэ писатэль Л. Толстойым цэрковник-шамыч полицэ дэнэ пырльа эрэак мыскылэныт. Тыгай примэр-шамычым пэш шуко ончыкташ лийэш.

Рэлигий кызытат наукын ончыл йэнгэ-шамыч ваштарэш кучэдалэш. Но тудо кызыт вэс мэтод дэнэ кучэдалэш. Фашист гарманийыштэ чэрым йумо пуа, садлан тӧрланаш йумылан чот кумалаш кӱлэш, манын пойшыт возат. Тушто учоный-влакым эскэрэн шогат, нунылан научно пашам ышташышт кумда эрыкым огыт пу, а мужэдшэ-шамычым эрэ йэшарат. Кызыт Гэрманийыштэ 50 тӱжэм мужэдшэ шотлалтэш.

Совэт государствыштэ гына науко кумдан вийанэш. Наукылан мэмнан партий дэн правитэльствэ поснак кугун полшэн шогат. Шэмэр массэ наукым тунэмыт, шкэныштын шинчымаштым кугэмдат, шочшыштым школлаштэ, тэхникумлаштэ, рабфак дэн вузлаштэ туныктат. Шэмэр коклаштэ йумыдымо-шамыч кушкыт, кӱлэш огыллан ӱшанымаш пытэн шога.

Тугэ гынат, йумылан ӱшанымаш йужо калык коклаштэ уло. Садлан нунын коклаштэ антирэлигиозно пропагандым, политик-воспитатэльнэ пашам эрэак ыштэн шогыман. Нуно варэш кодшо калыквлак рэлигийын тушман улмыжым раш умлышт.

Рэлигий калыкын тушманжэ. Поп, мулла, сэктант кашак шкэ йырышт шонго-влакым погымо дэнэ вэлэ огыт чарнэ, но нуно молодьожымат шупшын шогаш тыршат. Садлан класс шижмашым пэш чот пӱсэмдыман, лэнин-сталин тэорийым эпэ чот тунэмман. Антирэлигиозно пашам чыла вэрэ эрэак чот ыштын кӱлэш.

Газэтым налыт

„Йошкар Пэлэдыш“ колхозышто (Кужэнэр район), чылажэ 37 сурт шотлалтэш. Тидэ колхозыш чылажэ 65 экзэмплар тӱрлӧ газэт толэш. Тужэчын „Марий Коммун“ — 7, „Рвээ Коммунист“ — 9, „Иамдэ Лий“—25 экзэмплар.

Булыгин.

Отличник-влак лагэрыштэ канат

Азйал пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ пионэр-влак (Морко р-н) Паутин Л., Павлов М, Новикова Т., Иванова А., Сэмьонов В. тэний испытаньым отличнэ да сай отмэткэ дэнэ кучышт. Садлан нуным райкомол лагэрыш канаш колтышт. Йапык Иван.

Музыкым йората

Цибикнур пэлэ кыдалаш школын (Йошкар-Ола р-н) 6-шо классыштэ тунэмшэ Давыдова Ольга музыкым пэш чот йората. Тудо гитар, балалайкэ дэнэ тӱрлӧ мурым сай шокта.

И. Алэксандров.

Отв. рэдактор В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-167. Тираж 2645 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктыштэ „М. К.“